

*1025-літтю
Хрещення Русі-України
присвячується*

Лідія Купчик

Під знаком ХРЕСТА

Місіонер · 2013

Кожен ювілей спонукає до певної задуми, погляду назад, аналізу конкретного відрізка часу, пройденого особою чи спільнотою людей.

Ювілей такої доленосної події як Хрещення Руси-України вимагає особливо вдумливої застанови. Варто згадати, осмислити значення цієї події та співставити її історичне призначення із сьогоденням України.

Своїми роздумами з нагоди 1025-ліття Хрещення України ділиться автор.

© Лідія Купчик, 2013

ВЕЛИЧНИЙ ЮВІЛЕЙ

Цього року маємо особливо знаменний для України ювілей – 1025-ліття від хрещення Руси-України. 1025 років тому київський князь Володимир охрестив свій народ і Київська Русь стала християнською державою. Саме за це князь Володимир названий Великим, а потім визнаний Вселенською Церквою рівноапостольним святым.

Разом з тим спостерігаємо різні дати, що пропонуються для урочистого відзначення цього ювілею. Чому?

Найкраще це вияснює Патріарх УГКЦ Блаженніший Святослав.

«Українська Греко-Католицька Церква, – сказав Блаженніший Святослав, – є Церквою Володимирового Хрещення, і ми зберігаємо стародавню Київську традицію відзначення цього свята, яка походить ще з тих древніх часів і передається як скарб, котрий ми зуміли не розтратити дорогою».

Суть цієї традиції, відзначив Глава УГКЦ, полягає в тому, що стародавня Київська Церква святкувала пам'ять Хрещення Руси-України 14 серпня. «Християни України, зокрема пра-

вославні, – сказав він, – добре знають, що цього дня розпочинається Успенський піст і відбувається так зване августівське водосвяття. Це водосвяття якраз пов'язане з тим, що цього дня Київська Церква відзначала свято свого Хрещення».

Святкувати Хрещення в день пам'яті князя Володимира – досить недавня традиція, нагадав Верховний Архієпископ. «Уперше Хрещення Русі-України, або радше Хрещення Русі в російській традиції, – розповів він, – відзначалося в Києві з нагоди 900-ліття Хрещення Володимира. Щоб підкреслити, що саме російське православ'я є державною релігією Російської імперії, свято було піднесено до рангу офіційного, державного й перенесено на день пам'яті князя Володимира – 28 липня».

«Ми шануємо традицію наших православних братів Московської традиції, – зазначив Предстоятель, – але в нашій Церкві, Греко-Католицькій, яка ніколи не була пов'язана з центром християнства, що є в Москві, збереглася давня Київська традиція, котрої ми дотримуємося й сьогодні».

При цьому глава Церкви нагадав, що князь Володимир хрестився за грецьким (візантійським) обрядом. «Однак стверджувати, що він конфесійно обрав православ'я в час Хрещення неправильно, – сказав Блаженніший Святослав. – У часи Хрещення князя Володимира християнство не було поділене. Розподіл, чи схизма, між Римом і Константинополем відбувся в 1054 році. Коли хрестився князь Володимир, Христова Церква була єдина».

ПОДВИГ ВЕЛИКОГО КНЯЗЯ

Князь Володимир Великий зумів об'єднати в одну державу велетенські простори. Володіння Київської Русі сягали від Карпатських гір до Кавказу і від Волги до Ладозького озера. Територія Київської Русі за часів Володимира була така велика, як жодна з тодішніх європейських держав.

Та став князь по-справжньому Великим тоді, коли після свого пізнання Бога й охрещення запровадив християнство **державною релігією Київської Русі**, що мало епохальне значення для всього народу. Проголошення християнської віри державною релігією об'єднало всі руські племена в один народ. Воно мало-помалу викоринювало поганські звичаї або християнізувало їх.

Християнська віра облагородила подружжя, родинне життя та взаємини між батьками й дітьми. Христове вчення проповідує любов до ближнього, а тому поволі зникали у княжій Русі дикі й жорстокі поганські звичаї. Князь Володимир (у хрещенні Василій) звелів будувати християнські церкви на місцях, де стояли ідоли. Призначив допомогу бідним, будував притулки для знедолених, заїзні доми для подорожуючих і лікарні для хворих.

Християнство в Київській державі стало на сторожі справедливості. Передусім воно поборювало рабство, несумісне з наукою Христа. Духовенство закликало бояр покинути міжусобиці й розбрат та жити у згоді й любові. Коли вони

прислухалися до повчань духовних наставників, то в державі панували мир і згода, нація процвітала. Коли ж нехтували християнськими засадами, то країна й народ зазнавали багато лих.

Князь Володимир щедро обдаровував Церкву, наділив її багатьма привілеями і правами, забезпечував матеріально, виділяючи десятину своїх прибутків на її утримання. Він також звільнив духовенство від військової служби. Сам князь Володимир дуже любив церковні богослужіння, говорив, що **боговшанування – це найсвятіша справа та головний обов'язок кожної людини.**

Святий Володимир дбав про освіту й культуру народу, давши йому за основу Христове Євангеліє. Він дбав не лише про бояр і їхнє оточення, але про всі верстви народу, від найвищих до найнижчих, особливо про тих, що знаходилися в якійсь нужді.

Хотілося б, щоб це стало дороговказом для наших правителів: дбати про забезпечення матеріальних і духовних потреб усіх прошарків народу! Адже коли здорові всі частини тіла, тоді здорове ціле тіло. Коли всі верстви населення задоволені, тоді здоровий, сильний та могутній увесь народ!

Тісна співпраця Церкви і Держави причинилась до швидкого поширення християнства в Київській Русі. Загальне введення християнства в усій країні стало поштовхом до величезного і швидкого зростання культури, центром якої став Київ, що тривалий час зберігав статус духовного осередку всієї Східної Європи.

Отож, варто згадати все це у ювілейний рік. Ювілеї якраз і є доброю нагодою оглянутися назад, проаналізувати явище, річницю якого відзначаємо, а також – і це дуже важливо – оцінити значення відзначуваного, співставити із сьогоденням, винести для себе благодатні висновки.

ТИСЯЧА ЛІТ ПО ТОМУ

Сучасне християнство в Україні

Дякувати Богу, минули часи советського войовничого атеїзму, коли галасливо й агресивно заперечувалося існування Бога, коли за віру переслідували й карали, коли вчителі в дні релігійних свят мусили стояти попід церквами та «виловлювати», заносити в чорні списки школярів, які йшли на богослужіння, а вчителів, помічених у таких «проступках», як відвідування храму чи богослужінь підпільних священиків, звільняли з посад...

Україна тепер вільно і піднесено святкує релігійні свята, за час незалежності України відновлено і збудовано сотні храмів, повсюди встановлюють фігури Матері Божої та життєдайні Хрести, по радіо й телебаченню транслюються передачі на релігійні теми... Українське національне радіо завершує кожен день велично-благальним гімном-молитвою «Боже Великий, єдиний, нам Україну храни»...

Але чи замислюємося ми при цьому над нашим християнством? Чи ми насправді є християнами? Чи живемо згідно з вченням Ісуса Христа? Чи дотримуємося цього вчення у своїй діяльності?

Можна передбачити, що багато хто подумає, що в наш час неможливо докладно дотримуватися вчення Христа, що Його повчання втрачають нині актуальність. Та саме життя спростовує такі, вигідні багатьом, твердження. І в наш час можна (і треба) жити свято! Цьому маємо немало доказів, лише треба не закривати очі на них. Слід особливо уважно й трепетно відноситися до благодатних проявів справжнього християнства, які іноді спостерігаємо в сьогоднішні. Це найкращі зразки для наслідування!

Для прикладу, я неодноразово писала і розповідала по радіо про молодого сучасника Романа Ковалюка, який і в умовах

Радянського Союзу і, особливо, в незалежній Україні зумів бути зразковим християнином і надзвичайно достойним громадянином, зумів жити насправді свято, при тому досягнув великих успіхів у науці й музичній творчості. Можна навести й інші приклади бездоганного життя людини у сучасному світі.

Однак, на жаль, таких прикладів маємо обмаль. Натомість багато людей, які ходять у храми, святкують усі релігійні свята, в повсякденному житті нехтують Заповідями Божими, живуть так, як їм зручніше, думаючи лише про свої бажання та інтереси, які часто суперечать християнським цінностям і принципам моралі. Називають себе християнами, але не живуть по-християнськи!

А скільки людей, взагалі, не знають ні дороги до храму, ні молитви. Вважають Бога лише міфом, який не має впливу на життя суспільства.

Стало модним виконувати різні релігійні ритуали, проте без належної задуми над їх сутністю.

Пам'ятаю, як колись, на початку українського відродження, мене шокували акції деяких освітніх інституцій, коли масово (і обов'язково з висвітленням у мас-медіа) хрестили дітей у дитбудинках, при чому працівники районних управлінь освіти старалися ставати хресними батьками тих дітей, хоча самі не були охрещеними, жили без церковного шлюбу і майже нічого не знали про віру в Господа Бога...

Звичайно, священники поступово врозумляють таких ентузіастів, але навряд, чи вони стають віруючими людьми.

Тепер вважається добрим тоном охрестити в храмі дитину, взяти церковний шлюб, запросити священника для поховання померлого. Але нема при цьому справжньої побожності, нема потреби жити і покидати життя в контакт з Господом Богом.

Поголовною стала мода носити хрестики, і не лише на грудях, а й у вухах, на браслетах та інших аксесуарах – і ні

найменшого пошанування цього благодатного символу. В результаті чинять зневагу Ісуса Христа, блюзнірство й святотатство...

А з такого бездумства виростають сучасні негаразди, біди й численні трагедії...

ГЛОБАЛЬНЕ ЗЛО

Зараз про негаразди сьогодення, про вади сучасного суспільства не говорять хіба що абсолютно ліниві й байдужі. Усюди, на різних рівнях – від державного й науково-філософського і до побутово-повсякденного – чуємо про різноманітні проблеми та кризи. Чуємо про кризи політичні й економічні, кризи тотальні й місцеві, кризи сезонні й постійні...

Та всі ці розмови можна замінити однією формулою, всі ці кризи є наслідком лише однієї-єдиної кризи – кризи моралі. Із кризи моралі випливає все: обмани, шахрайства, розкрадання, затримування платні, пограбування, вбивства й насильства... Втрата моральних засад призводить до всіх цих явищ.

У чому ж причина того, що занепадає мораль людства? Відповідь одна – у відході людей від Бога, у занедбанні, незнанні, недотриманні таких, здавалося б, простих Божих Заповідей.

Люди віддалились від Бога, бо їх позбавили знання про Нього і Його закони, а, віддалившись і не знаючи, що Боже вчення – це основа основ, не вивчають його. Коло замкнулося!

Суспільство, мов сліпе кошеня, борсається в темноті – і повсякчас нарікає, дивується, чому так зле діється в цьому світі. Народ, який понад тисячоліття вважається християнським, через незнання основ християнського вчення стрімко

скочується до аморальності, злочинності, несправедливості й жорстокості.

Щоденні новини у засобах інформації перетворюються у повідомлення про незчисленні катастрофи, злочини, зловживання... Іноді закрадається думка, що надходить кінець світу. А може й справді, ми котимося у прірву, де згине людська цивілізація?..

ГОЛОВНА ПОТРЕБА

Щоби спинити цей неймовірний занепад людської моралі, є лише один засіб порятунку – це звернутися до Всевишнього Творця та дотримуватися Його законів, які дві тисячі літ тому виклав, роз'яснив нам, на землі суцим, Син Божий – Богочоловік Ісус Христос.

Проте, щоб повернутись усім суспільством до християнських засад, потрібно мати знання про них.

А саме цього атеїстична державна система позбавила кілька поколінь громадян України. Релігія заважала комуністичній ідеології, якій треба було позбутися засад моралі і совісті, щоб вершити свої беззаконня. Чи не тому носії тієї ідеології і зараз піднімають галас проти вивчення релігії в школах? Бояться, що їхні нащадки почнуть виконувати заповіді «не убий», «не свідчи ложно», «не привласнюй чужого»? Не буде тоді кому продовжувати їхні чорні справи?

Натомість обов'язком усіх, хто прагне справедливості й загального добра, є повернення до християнських засад, чого найбільше не висточає людям у наш час.

Дві тисячі літ тому Господь послав нам свого Сина-чоловіка, який дав людству вичерпну науку про добро і зло, а до нас вона ніяк не може дійти!

Лишень уявімо собі: коли б кожен громадянин дотримувався таких простих і гуманних заповідей, як «не убий», «не свідчи ложно», «не посягай на чужу власність», «не затримуй платню», «люби ближнього свого, як себе самого» тощо – яким ідеальним стало би людське суспільство!

Не дотримуються, нехтують, вважають Божі Заповіді чимось застарілим, утопічним... А чому?

Та тому, що не знають вчення про Бога та Його закони. Вчення про основну суть людського існування трактують, як якийсь міф. І чим більшим релігійним невігласом є індивід, тим впевненіше твердить про свою правоту. Воістину, кого Бог хоче покарати, тому розум відбирає!

Не позбавляймо ж ми самі себе розуму!

Тож найважливішими у відзначенні знакового ювілею Хрещення Руси-України мають стати заходи з ліквідації релігійної неграмотності. Недостатньо пишними урочистостями, піснями й виставками відзначати доленосний ювілей – слід по-справжньому повернутися до християнства.

ЯКБИ НАС ВЧИЛИ ТАК, ЯК ТРЕБА

У релігійному невігластві криється першопричина кризи моральності, яка породжує всі інші кризи. Щоб подолати цю першопричину всіх бід людських, необхідно ввести вчення про Бога та Божі Закони у всю систему освіти.

Варто взяти за приклад вивчення релігії, яким воно було у довоєнній Галичині, коли у шкільних і гімназійних свідоцтвах предмет релігії стояв на першому місці.

В архіві мого дідуся збереглися його шкільні й гімназійні свідоцтва з кінця XIX – початку XX століть. Характерно, що в тих свідоцтвах на першому місці стоїть оцінка за «обичай»

(тобто поведінку), на другому – оцінка за «пильність» (тобто старанність). І лише після тих, визначальних у той час, характеристик слідує перелік оцінок за навчальні предмети. При тому на першому місці стоїть предмет релігії, а тоді вже – всі решта.

Подібні свідоцтва доводилося мені бачити і в багатьох інших людей під час моєї праці в рамках дослідження «живої історії» життя й діяльності Української Церкви. І що кидалося в очі – це те, що люди різних соціальних станів, різних доль і занять – всі відзначалися високою культурою, інтелектом і духовністю. Вважаю, що це і є результат тієї освіти, яку отримували в ті далекі довоєнні часи. Тут – наслідки освіти і діяння самого Духа Святого, яким наповнялися люди при здобуванні з раннього віку знань про Бога.

Всі ми прагнемо для своїх дітей різнобічного знання та пізнання. То чому ж вони позбавлені можливості вчити теологію, як вивчають біологію, психологію, філологію? Чому вивчають закони природи й суспільства, а позбавлені знань про їхнього Творця?

Не можна приймати аргумент, що тепер так не прийнято у світі. На який світ хочемо рівнятися? На Америку та Західну Європу, де бачимо стільки аморальності й злочинності? Хіба не краще відновити власну, колись так високу, моральність і духовність? Також не приймаймо аргументу, що вивчати релігію не варто через існування багатьох конфесій. Творець Всесвіту – єдиний, і вчення про нього може бути понадконфесійним! Проте сучасні релігійно неграмотні керівники держави й чиновники не відають про це і позбавляють наступні покоління можливості знати основну науку.

Хотілося б поради всім посадовим особам пройти короткий релігійний всеобуч, щоб надолужити те, чого їх позбавила пануюча раніше безбожна й злочинна система, яка затуманювала всіх комуністичним гаслом «релігія – опіум народу»? Тепер пожинаємо плоди багаторічного виховання

суспільства войовничим атеїзмом. Тож не повинні дивуватися сучасним численним негараздам.

Людська природа мусить мати якийсь духовний стержень. І коли її позбавили духовного культу, вона собі знаходить культ сили, культ грошей, культ різноманітного дурману.

Думається, що після того, як советська держава насильно насаджувала в суспільстві войовничий атеїзм, сучасна демократична держава мала б дбати про повернення всьому суспільству знань про Господа Бога. Це завдання не можна полишати лише на Церкву та її інституції, оскільки велика частина суспільства не знає дороги туди.

Чому колись повсюдно примусово читались лекції про відсутність Бога (і цим керувала держава під проводом злочинної партії!), а тепер нічого з боку державних та освітніх чинників не робиться, щоб реабілітувати релігію в людських умах? Чому державні керівники, показово славлячи Великого Князя Володимира, не наслідують його прикладу?

Добиваймося від Держави забезпечення здобуття всіма громадянами знання про Творця всього суцього та про вчення Ісуса Христа, яке прийшло до нас 1025 літ тому і яке тепер так занепало в Україні.

Предмет теології повинен посісти таке ж поважне місце в освіті, як посідає філософія. Лише допомігши людям пізнати Бога та Його закони, вичерпні й універсальні, оздоровимо наше суспільство. Зрозуміймо, що лише морально здорове суспільство здатне створити міцну, справедливу Державу!

Тож на відзначення 1025-ліття Хрещення Русі зробімо крок до пізнання Христового вчення, даймо всім людям знання про Бога!

І не треба винаходити якісь новітні науки й закони, не треба намагатися бути мудрішими за Господа Бога. Бо це ні до чого доброго не призводить.

Для прикладу, навіщо видумувати якийсь предмет так званої толерантності, який тепер входить у освітню моду.

Чого доброго він навчить? Бути толерантними до сьогоднішніх гріхів, як от до абортів, до одностатевих шлюбів та інших збочень? Навіщо обстоювати свободу до гріхів? Так згодом можна дійти і до толеризації різних маніякальних злочинів, трактуючи їх як потребу хворого індивіда! Христова ж наука нагадує, що не можна мовчати на гріх, не можна до гріха захочувати. Тож задумаймося над цим!

І не біймося про це вголос говорити. А то здається, що багатьом посадовим і публічним людям забракає сміливості вголос визнати Всевишнього Творця і слідувати Його Заповідям. Бо як інакше пояснити, що люди, які вважають себе християнами, соромляться вести християнським шляхом свою країну? Прикриваються облудними словами про демократію, свободу совісті, а насправді бояться розірвати пута силоміць насадженого атеїзму. Атеїзму, що є добровільною сліпотою, бо як інакше назвати тих, хто говорить про закони природи і закони суспільного розвитку, не задумуючись, хто ж створив, видав ці закони.

Отож, задумаймося, чи ми, будуючи і відвідуючи численні храми, йдемо тим шляхом, який вказав Великий Князь, чи розуміємо потребу жити з Богом, виконувати Божі Заповіді?! Чи не пора вже усвідомити головну причину всіх негараздів сучасного суспільства і, не чекаючи, що хтось знову навертатиме нас на правильну путь, взятися за самоочищення й відновлення себе і всього люду?

Пора вже зліквідувати релігійну неграмотність, вникнути у вчення Христа, засвоїти його і застосовувати у всіх сферах життя! Тоді зникнуть і всі негаразди: обман, шахрайство, злочинства, вбивства, розбої і т. п. гріхи, які чинять люди, що не знають Бога, а обрали собі за ідола гроші й розкіш.

І починати релігійне навчання слід із наймолодшого віку, оскільки в ранньому віці краще засвоюються нові знання, життєвий досвід. Набувати, змінювати світоглядні погляди у зрілому віці значно важче, і не всі на це здатні.

Для прикладу, звернімось ще раз до початків християнства на наших землях, згадаймо, що князь Святослав, чиє дитинство й юність пройшли в умовах панування поганства, не зміг прийняти християнство. Натомість Володимир, з дитинства будучи під впливом своєї бабусі княгині Ольги, яка, увірвавши в Христа, стала глибоко релігійною і практикуючою християнкою, без великих вагань сприйняв нову для нього віру. Це можна вважати класичним прикладом причин і наслідків формування світогляду.

ДОРОГОВКАЗИ УКРАЇНСЬКОЇ ХРИСТІЯНСЬКОЇ ПЕДАГОГІКИ

Сучасне суспільство підійшло до демократії, але виявилось морально недозрілим для неї. Ось і трактують демократію як вседозволеність і всеосудність, використовують її у своїх меркантильних інтересах.

Щоб змінити таку ситуацію, потрібно насамперед звернути увагу на виховання громадян незалежної України. Ніякі укази, рішення й постанови не допоможуть, поки населення України не вдосконалить свою ментальність, поки широкі народні маси не переймуться потребою жити згідно з високоморальними засадами. А це може забезпечити лише відповідна концепція освіти й виховання. Від освіти й виховання залежить свідомість і світогляд людини, а від них, у свою чергу, залежить, як розвиватиметься, яким шляхом ітиме суспільство.

Українська Держава не має потреби винаходити нові концепції освіти й виховання, наша культура й наука багата своїми видатними вченими, педагогами і психологами, які залишили по собі багатющу скарбницю наукових розробок.

В Україні, як давній християнській державі, великого значення, про що вже згадувалося, надавалося релігійній освіті

народу як основного стержня моральності. Про виховання моральності в суспільстві дбали не лише провідники Церкви, над тим ретельно працювали видатні українські вчені-педагоги. І що дуже значимо, однакові концепції розробляли вчені в різних куточках України. Ними створювалася не запозичена, а власна українська християнська педагогіка.

Особливо яскравими світочами української педагогіки були **Григорій Ващенко** (1878–1967), **о. Юліян Дзерович** (1871–1943) і **о. Августин Волошин** (1874–1945).

Це дуже знаменно, що вчені, котрі походили з різних куточків України, створили однакові наукові концепції української педагогіки. Полтавчанин Г. Ващенко, галичанин о. Ю. Дзерович і закарпатець о. А. Волошин надзвичайно великого значення надавали науці педагогіки і дбали, щоб Україна мала свою власну педагогіку, основу на вірі в Бога та служінню українській справі. Надзвичайна подібність їхніх педагогічних концепцій переконливо свідчить про їхнє всеукраїнське значення, про їхню основоположність для творення справедливого й гуманного суспільства.

А якщо взяти до уваги, що ті науковці були глибоко релігійними людьми, то можемо думати, що сам Господь Бог керував їхньою працею.

Основне, що об'єднувало цих українських педагогів, – це високий патріотизм та глибоке переконання, що Україна буде вільною державою. Тому про її устрій і, зокрема, про освіту українців вони думали. При цьому не раз вони висловлювали прямо пророчі твердження.

Наприклад, звернімо увагу на створений Григорієм Ващенком «Проект освіти в самостійній Україні», написаний у 1955 році. Вдумаймося лише в дату написання такої праці, згадаймо ті 50-ті роки: Україна розчавлена сталінським режимом, вже й останні криївки героїчної УПА вистежені й знищені енкаведистами, тисячі українських патріотів або знищено, або запроторено в табори... А професор Українського Вільного Університету пише для потреб освіти Незалежної Української Держави!

У згаданій праці вчений пише: «Коли саме розпадеться ССРСР, сказати важко, а що він розпадеться, і то в порівняно скорому часі, в цьому не може бути сумніву. Про це свідчать велика економічна криза в ССРСР, внутрішні суперечності й боротьба всередині комуністичної партії, а особливо – політичні повстання на теренах ССРСР і навіть в концентраційних таборах».

Чи не пророчими були ці слова?

Як і такі: «Може статися так, що вороги наші будуть переможені, а коли прийде справа до мирного будівництва на Україні, наш нарід виявить повну непідготованість, і це кінець-кінцем може призвести до того, що **нами знову опанують якісь спритні чужинці**». Вдумаймося у ці слова-пророцтва!..

У всіх своїх працях Григорій Ващенко турбується, щоб ґрунтовно підготувати українство до омріяного часу незалежності України, в чому він аніскільки не сумнівався. Як же незалежній державі обійтися без власної системи освіти, яка відповідала б соціально-політичному устроєві держави, а також психології народу та його національним традиціям? І

створив цей великий педагог величаву українську педагогічну науку...

Та, на жаль, вона ще не є запотребована нашою державою. Ще послуговується освіта рецидивами советської педагогіки або намагається щось запозичити в чужих світах...

Про важливість і значимість проблем, які піднімав Григорій Ващенко свідчать вже самі назви його праць: «Виховний ідеал» (1946), «Виховання волі і характеру» (1952, 1957), «Тіловиховання волі і характеру», «Хвороби в галузі національної пам'яті», «Гідність особиста і національна» (1954), «Загальні методи навчання», «Проект освіти в самостійній Україні» (1957) і т. п.

Головною заслугою цього видатного педагога є обґрунтування ним педагогічно-виховної концепції, яка відповідає ментальності, історичній місії, потребам державного будівництва українського народу. Він розробив виховну систему, спроможну очистити українську духовність від усілякого намулу, принесеного імперськими тоталітарними режимами.

Стисло формулу своєї педагогіки сам вчений закрив у словах: «Служіння Богові та Україні». Він так і пише в праці «Виховний ідеал»: «Основне завдання у вихованні української молоді є виховання волі й характеру під високим гаслом: «Служба Богові й Батьківщині».

«Перша абсолютна вартість для молоді – Бог, друга – Батьківщина. Молодь мусить чітко уявляти собі, в чім благо Батьківщини», – твердить Ващенко. А благо Батьківщини, за Ващенком, це: державна незалежність, об'єднання всіх українців в одну спільноту, пройняту високим патріотизмом, справедливий державний устрій і справедливий соціальний устрій, високий рівень народного господарства і розквіт духовної культури, високий рівень здоров'я українського народу. І в цьому ряду благ Батьківщини педагог називає «високий релігійно-моральний рівень українського народу, реалізація в житті вчення Христа». Докладно пояснюючи, в чім є благо

Батьківщини, вчений підкреслює, що «добробут Батьківщини має бути заснований на засадах християнства».

У своїй праці «Християнство і майбутнє людства» Григорій Ващенко пише:

«Мета школи – виховати всебічно й глибоко освіченого християнина, що був би пройнятий християнською любов'ю, в особистому й суспільному житті дотримувався правил християнської моралі, мав міцну волю і прагнув би до перемоги Добра над Злом, не зупиняючись перед можливими офірами».

Дбаючи про освіту й виховання в освітніх закладах, Ващенко розширює рамки виховних завдань. Він пише:

«Треба боротися за здорову громадську думку, бо саме вона має вирішальне значення у всіх формах суспільного життя... На жаль, під впливом матеріалістичних систем громадська думка сучасного суспільства часто буває нездорова. Суспільство нерідко цінує грубу егоїстичну силу, що має успіх, і з презирством ставиться до тих, хто через свою шляхетність і альтруїзм зазнає невдачі. Дехто навіть із тих, що називають себе християнами, ототожнює розум з хитрістю, вмінням через ошуканство, брехню і підступ улаштувати свій матеріальний добробут (*«Християнство і майбутнє людства»*).

Чи можна не погодитися з цим твердженням?

Найбільш вагомою працею Ващенко можна вважати його «Виховний ідеал».

Виховним ідеалом педагог називає «образ ідеальної людини, на який має орієнтуватися педагог, виховуючи молоде покоління».

Ващенко глибоко аналізує виховні ідеали: большевицький, християнський, загальноєвропейський і націонал-соціалістичний. Особливо переконливо він критикує большевицький виховний ідеал і його наслідки.

Аналізуючи християнський виховний ідеал, учений докладно зупиняється на його філософських підвалинах, роз-

глядає євангельську науку і грецьку філософію як основи християнської філософії. Багато уваги приділяє вченню про Бога та основним напрямам цього вчення – теїзму, пантеїзму і деїзму. Фактично, у праці «Виховний ідеал» ми знаходимо лаконічно сконцентрований виклад світової філософії.

Для нашої сучасності, коли кілька поколінь українців насильно позбавлені знання про Творця Всесвіту, **дуже цінними є викладені Ващенком докази буття Божого: онтологічний, космологічний і моральний докази.**

І найкращим досягненням Григорія Ващенка є докладно описаний український національний виховний ідеал. Вчений починає розгляд цього питання, насамперед, із визначення поняття нації взагалі, далі аналізує суть націоналізму й інтернаціоналізму та робить висновок, що «природній шлях розвитку людства, який може привести його до світлого майбутнього, полягає в тому, що кожна нація живе самостійним державним і культурним життям, вільно розвиваючи й виявляючи свої творчі здібності, та прагнучи до мирного співробітництва з іншими народами світу. На таких засадах має бути побудована й виховна система кожного народу».

Ващенко закликає до праці всю громадськість:

«Там, де народні маси активні, де верхівка в інтересах цілого народу мусить рахуватися з масами, там зовнішні ознаки вищого положення людини в суспільстві не відіграють рішачої ролі, там зберігається духовий аристократизм... **Джерелом новаторських ідей у реформуванні освіти є громадськість**, і її участь веде до демократизації та відкритості суспільства. Замкнутість системи на адміністративному апараті зумовлює її неминучу деградацію» («Виховний ідеал»).

Перед громадянами-будівниками своєї держави Григорій Ващенко ставить високу планку. Він стверджує: «Людину не можна визнати за виховану, коли вона, будучи фізично здоровою і розумово розвиненою, використовує свої здібності й знання лише в своїх особистих інтересах і забуває про свій

нарід. Так само ми не можемо визнавати за цілком виховану людину й того, хто, хоч любить свій нарід, але зі сліпою ворожнечею та презирством ставиться до інших народів, незалежно від того, хто ці народи і яка їх історія».

Поставивши благородні завдання самовдосконалення особистості й розбудови держави, Ващенко у своїх працях розробляє, подає конкретні методи виховання в громадянах України відповідних до цих завдань рис людини. Його праці – це чудові дороговкази до гідного, щасливого життя всіх українців...

Так чому ж досі ми не користуємо з них?!

Однозвучними із сентенціями Григорія Ващенка були погляди західно-українського вченого-педагога о. Юліяна Дзеровича. Він жив в іншій державі-окупанті, яка не менш цілеспрямовано й наполегливо намагалася знищити український дух на етнічно українських землях. Борючись проти польського гноблення українців у рамках польської держави, він в Українській радянській республіці отримав ярлик українського буржуазного націоналіста і великого ворога як священнослужитель. Прикро, що і в незалежній Україні деякі недалекі сучасні науковці не наважуються вникнути у вчення цього духовного інтелектуала.

А він все життя посвятив плеканню гідної, ґрунтовної освіти українців, особливо плеканню українських учительських кадрів, що було дуже нелегко в умовах польської держави.

Якщо до 1918 року українці Галичини в Австро-Угорщині все-таки мали змогу навчатися в державних так званих утравістичних (тобто – поміркованих, двомовних) і кількох українських приватних учительських семінаріях, то за часів польської окупації ситуація значно погіршилася. Після прийняття сумнозвісного закону С. Грабського про мову навчання в школах від 1924 року українські семінарії були перетворені

на двомовні: по-польськи повинні були викладатися історія та географія, обов'язковою була польська мова; директорів-українців замінювали поляками. При тому українську молодь у вчительські семінарії старались не допускати. За таких умов українцям було складно підготувати національно свідомих учителів-патріотів для рідної школи.

Юліян Дзерович доклав чимало зусиль для об'єднання вчителів-українців з метою самопомоги. Ще в 1910 році він увійшов до відділу стрийського товариства «Учительської громади», а згодом у 1936 році очолив філію «Учительської громади» у Львові.

Саме з ініціативи «Учительської громади» в 1919 році було засновано приватну вчительську семінарію, для якої незабаром вдалося добитися статусу державної, а її директором став о. Ю. Дзерович. В історії українського шкільництва це був унікальний випадок, коли директором державної вчительської семінарії було призначено українського греко-католицького священика.

Отець Юліян Дзерович добре розумів, що український вчитель може конкурувати з польським лише своїм високим професіоналізмом. Тому надзвичайної ваги надавав добору викладацького складу семінарії, у ній працювали найбільш визначні діячі української науки і культури того часу. В результаті Українська державна жіноча вчительська семінарія у Львові, яка мала номер три, стала надзвичайно видатним і унікальним навчальним закладом і відіграла величезну роль у розвитку української науки та культури Галичини.

Кураторія Львівського шкільного округу прискіпливо і щораз суворіше контролювала діяльність цієї семінарії, намагаючись знайти причину для звільнення її директора. І в 1930 році поляки таки усунули Юліяна Дзеровича з посади директора.

У 1930 році о. Юліян Дзерович видав підручник «Катихитика», який Товариство катехитів рекомендувало як осно-

вний підручник для шкіл. На цю працю звернула увагу і зарубіжна наукова громадськість, зокрема, вона була відзначена богословським відділенням Інсбрукського університету.

У 1935 році о. Дзерович був одним із організаторів Першого Українського Педагогічного Конгресу у Львові. Виконуючи рішення Конгресу, він написав посібник «Педагогіка», який був високо оцінений сучасниками і який не втрачає своєї актуальності понині.

Особливо захоплено відгукнувся про цю працю професор Іван Огієнко, який писав: «Це чи не перша книжка з духовних кругів, писана такою доброю соборною українською мовою». Відзначаючи надзвичайну цінність цієї праці, як теоретико-практичного підручника християнського виховання молоді, І. Огієнко рекомендував «Педагогіку» Ю. Дзеровича не лише педагогам, а й широкому загалу української інтелігенції.

У наш час, коли суспільство потерпає від глибокого занепаду моральності, ця праця могла б вказати конкретні шляхи оздоровлення суспільства. Адже у ній о. Юліян Дзерович доступно й переконливо навчає, як виховувати гармонійно розвинених громадян, здорових тілом і душею, як виховувати волю й характер, як розвивати мислення і позитивні почуття, як формувати національну гідність і патріотизм. При цьому автор беззаперечно доводить, що добрі результати може дати лише педагогіка, основана на християнському вченні.

Під вихованням о. Ю. Дзерович розумів «планове, всестороннє, гармонійне розвивання й формування духовних і тілесних сил дитини за допомогою відповідних засобів, стосованих старшим поколінням, щоб людина в своєму пізнішому житті могла вільно й самостійно сповняти свої життєві обов'язки супроти Бога, ближніх і самої себе».

У згаданій праці вченого під назвою «Педагогіка», яка є надзвичайно ґрунтовна й переконлива, викладено конкретні рекомендації для батьків, для закладів освіти, для Церкви і для державних чинників, котрі всі спільно повинні дбати про

виховання високосвідомої, моральної й освіченої нації. Ця праця корисна для всіх!

Особливо важливим о. Дзерович вважав **принцип виховуючого навчання** і орієнтацію при цьому на національну культуру та християнські моральні цінності. Основним напрямом виховання в українській школі, юнацьких та дитячих організаціях о. Ю. Дзерович, так як і Григорій Ващенко, вважав «Службу Богові й Батьківщині». Під цим оглядом він радить добирати і матеріал навчання, роблячи акцент на національному вихованні, основними засобами якого галицький педагог називає рідну мову, історію, мистецтво, які сприяють виробленню високої національної гідності. На підставі принципу виховуючого навчання Ю. Дзерович відносить до релігійних засобів виховання відповідний виклад природничих наук, рідної і всесвітньої історії, літератури, які повинні виявляти мудрість і велич Бога та пробуджувати для нього в душах дітей честь, покору і любов. Принцип виховуючого навчання вимагає впливу не лише на інтелект, але й на емоції учня, вихованню яких Ю. Дзерович приділяє велику увагу у своїй «Педагогіці». З навчанням він безпосередньо пов'язує виховання «інтелектуальних почуттів» та «почуття правдомовності»...

Якщо б сучасна педагогіка користувалася принципами, закладеними у вченні о. Юліана Дзеровича, наскільки досконаліше суспільство мала б сучасна Україна!..

Великим подвижником української педагогіки був і о. Августин Волошин. Ми вже звикли уявляти його як мужнього президента Закарпатської України. Але на цю роль його висунули історичні обставини, а головним своїм покликанням отець Волошин вважав педагогіку.

Від початку свого душпастирського служіння о. Августин Волошин працював катехитом в Ужгородській учительській семінарії. Крім того, заочно вчився у Вищій педагогічній школі в Будапешті, де в 1899–1900 роках склав додаткові іспити

і одержав диплом викладача фізики й математики, що дало йому право викладати і ці предмети.

Тут варто задуматися, навіщо це було перспективному молодому священикові. Відповідь одна – прагнув служити загальній освіченості закарпатських українців, про що зовсім не дбала Угорська держава, в складі якої перебувало Закарпаття.

У 1900–1917 рр. отець Августин Волошин був звичайним професором семінарії, а з 1917 і до 1938 року – директором Учительської семінарії в Ужгороді.

Отець-директор першочергового значення надавав освіті народу, розуміючи, що лише освічений народ може протистояти поневолювачам, зможе зберегти свою національну ідентичність. Протягом довгих років педагогічної праці в Учительській семінарії він викладав найрізноманітніші предмети – фізику, математику, граматику, стилістику, педагогіку, дидактику, логіку, психологію, методику, педагогічну психологію та ін., з усіх цих предметів написав шкільні підручники (яких видав понад 40!) і став провідним ученим-педагогом краю.

У багатопрофільності наукових і педагогічних зацікавлень о. Волошина відбилася ціла програма його подвижницької освітньої праці для свого народу. Він не став перекладати існуючі чеські чи угорські підручники, а творив власні, виходячи з потреб свого народу, він вважав, що всі підручники для початкових і середніх шкіл Закарпаття мають бути оригінальними, написаними місцевими авторами з використанням місцевого матеріалу і, звичайно ж, рідною мовою. Так о. Августин Волошин реалізовував свою програму національної освіти народу, наближав Закарпаття до загальноукраїнського освітнього рівня.

Його педагогічна концепція максимально наближувала процес навчання та виховання до життя, поєднувала моральне, духовне і фізичне виховання, обстоювала трудове виховання. Він визначав п'ять основних чинників виховання: сім'ю,

школу, державу, церкву і вихователя. Значну увагу приділяв о. А. Волошин соціальному вихованню, яке так само покликане ширити культуру, нести світло знань і добра в усі куточки людського життя («О соціальному вихованню», 1924).

Волошин-педагог виховав сотні учнів, які, ставши вчителями, ширили освіту на Закарпатті, проводили велику культурну, просвітницьку і громадсько-політичну роботу серед народу.

Впродовж усього життя о. Августин Волошин вболівав за майбутнє української школи і української педагогіки. Однією з останніх опублікованих ним робіт була стаття «Про шкільне право будучої Української держави» [*Науковий збірник Українського Вільного Університету в Празі. – Т. III. – Прага, 1942. – С. 100–113.*].

Отже, і цей вчений не сумнівався в тому, що колись буде Українська незалежна держава, тому вважав за потрібне подати свої роздуми про шкільне право цієї держави. На його думку, «кожна держава нормує законами правовий лад шкільництва. Дух законів залежить від розвитку політичної культури держави».

Аналізуючи шкільний устрій і систему шкільництва в різних країнах світу, зокрема і в Радянському Союзі, автор доходить висновку, що в СРСР «школа сталася не засобом культури, але засобом одної партії, партії комуністів, яка веде завзяту боротьбу проти головних ділянок культури, особливо проти чинників моральної культури, як проти родини, проти церкви і т.д.».

З боєм говорить о. А. Волошин про ситуацію в Україні і «велике число вивезених в чужі краї на тяжку працю, засуджених на смерть або замордованих без жодного суду тисяч і тисяч нещасних». (Тоді ще не знав отець, що і йому судилася така трагічна доля!)

У майбутній Українській державі Августин Волошин бачить таку систему шкільництва, яка захищатиметься держа-

вою і буде користуватися всіма свободами культурної праці. Пріоритетами майбутньої української школи він вважав національне і релігійно-моральне виховання. Ці погляди видатного закарпатського педагога мають всеукраїнське значення і заслуговують на пильну увагу й нині, коли система народної освіти і її правовий захист в Україні переживають затяжну кризу.

Отож бачимо, як подібними були погляди-мрії видатних українських педагогів минулого – полтавчанина Григорія Ващенко, галичанина о. Юліяна Дзеровича та закарпатця о. Августина Волошина. Подібність їхніх педагогічних концепцій підкреслює їхнє всеукраїнське значення, їхню основоположність для творення справедливого й гуманного суспільства.

А те, що і Григорій Ващенко, і Юліян Дзерович, і Августин Волошин твердо вірили, що Україна стане незалежною державою, свідчить про геніальність і пророчість цих видатних педагогів.

Тож повірмо нарешті їхньому генієві, прислухаймося до їхніх настанов, що українська педагогіка повинна базуватися на національній ідеї та християнському вченні, – і майбутнє підтвердить нам їх непомильність!

До того ж, хочу нагадати, що Григорій Ващенко, о. Юліян Дзерович, о. Августин Волошин не були сухими теоретиками, їхні наукові напрацювання спиралися на великий конкретний досвід педагогічної праці...

Григорій Ващенко працював у різних школах і гімназіях України, а також Грузії, де приходилося викладати російську, церковнослов'янську, грецьку і латинську мови, а також літературу й історію (що само по собі свідчить про глибоку освіченість і ерудованість педагога), під час творення Української держави в 1917–1920 рр. він організовував учительські курси і школи та провадив національно-просвітницьку роботу серед населення Полтавщини, чітко обстоюючи українську національну лінію. У 1921–1923 роках він був керівником ор-

ганізованого ним закладу для підготовки учительських кадрів – трирічних педагогічних курсів ім. Б. Грінченка в с. Біликах Кобеляцького повіту Полтавської губернії. «Я поставив завдання зробити з учительської школи в Біликах справжню українську школу, що готувала б народніх учителів-патріотів», – згадував Ващенко. За те він став жертвою цькування з боку більшовицьких ортодоксів, зазнав судової погрози і змушений був покинути Білики. Також він працював викладачем Полтавського педагогічного інституту, завідувачем кафедри педагогіки Полтавського інституту народної освіти...

Отець Юліян Дзерович, як уже було сказано, був директором Української державної жіночої учительської семінарії у Львові, яка відіграла величезну роль у розвитку української науки та культури Галичини. Багато визначних у майбутньому особистостей саме в ній здобули свою освіту та відшліфували високий національний дух. Потім о. Дзерович працював професором педагогіки і дидактики в Богословській академії у Львові.

Довголітнім директором Учительської семінарії в Ужгороді був о. Августин Волошин.

Тож, чи не варто довіритися їхньому досвіду, зануритися у їхнє вчення та служити Україні так, як вчили ці велети науки й духовності?!

Дай, Боже, нам таких провідників держави, зокрема освіти, які б це зрозуміли, які б звернулися до благодатних вчень наших, українських, попередників, а не ганялися за чужоземними прикладами, які далеко не завжди є гідними наслідування.

ВІДРОДИМО ВІРУ!

/ Рік Віри – спонука до роздумів і дій /

Для нас, сьогоднішніх, часто св. Володимир Великий і здійснене ним Хрещення Руси-України сприймається як гарний символ. Але не всі розуміють, що **символ цей зобов'язує** нас до мужньої боротьби за Володимирову віру на його землях; а для будівничих української державності він мусить бути програмою, яка зобов'язує будувати державу на основах християнства, бо тільки християнська Україна буде сильною і довготривалою!

Знаменно і навіть символічно, що саме **2013 рік проголошено** Вселенською Церквою (устами Верховного Понтифіка Бенедикта XVI) **Роком Віри**.

У своєму Апостольському листі про проголошення Року Віри Верховний Понтифік говорить про «необхідність заново відкрити дорогу віри для того, щоб з кожним разом чіткіше виявляли радість та відновлений ентузіазм від зустрічі з Христом».

«Церква загалом, і всі її Пастирі, повинні, як Христос, вирушити в дорогу, щоб вивести людей з пустелі», – говорить Понтифік.

Справді, сьогочасний світ нагадує заблуканих у пустелі темряви й безбожжя, що зневірилися в Божому промислі, грузнуть у гріхах й розпачливо нарікають на недосконалість людського існування...

Україна, відзначаючи ювілей свого Хрещення, має добру нагоду задуматися над станом нашого суспільства, над сучасними викликами й перспективами.

До цього, насамперед, закликає Глава Української Греко-Католицької Церкви Блаженніший Святослав Шевчук, який своїм Пастирським посланням запрошує «замислитися над

великим даром віри як цінним скарбом християнської істини та духовно-моральної практики».

Блаженніший переконує, що «кожному з нас треба щодня зростати та утверджуватися у своїй вірі: читати Святе Письмо – Боже Слово до людини – і пильно вивчати християнські правди віри, перебувати в особистій та спільнотній молитві...»

«Наша віра має стати для нас джерелом любові до ближнього та основою праведного християнського життя. **Крім пізнання віри, маємо жити і ділитися нею поза храмом чи рідною домівкою, вносити її в культурне, суспільно-політичне й економічне життя**», – наголошує Глава УГКЦ.

Не може бути сумніву, що заклики Глав Католицької Церкви почати наново житися словом Божим, заглибитися у вчення Ісуса Христа і керуватися ним у всіх сферах суспільного життя є корисним, актуальним для християн усіх релігійних конфесій.

Для нашої держави у теперішній час, коли Україна вийшла із багатолітньої п'ятми, створеної розгулом у Радянському Союзі войовничого атеїзму, особливо доречно є прислухатися до таких ініціатив і почати нову евангелізацію для впровадження в життя християнської віри.

«Як наші предки, просвітившись вірою, відкинули поганських ідолів, так і ми покликані з вірою в серці відкидати гріхи та всі підступи лукавого, що їх посилає нам сьогодні секуляризований світ. Як наші предки, помазані Святим Духом, збудували на вірі сімейне, суспільне й державне життя, так і ми покликані до нової евангелізації: переображення силою Христового Євангелія цих же ділянок нашого життя, а також до евангелізації народів – привести до пізнання Істинного Бога та до світла християнської віри кожного, хто є поруч, і на рідній землі, і на землях поселень.»

Так визначає Блаженніший Святослав наші сьогочасні обов'язки. При цьому вказує і на нашу відповідальність

за віру: «Тепер вже не наші батьки, діди і прадіди, а ми, діти ХХІ століття, переймаємо відповідальність за зростання у вірі, яку потрібно глибоко пізнавати, нею жити і нею ділитися з іншими. Так ми продовжимо й поглибимо віру предків, збагатимо вірою тих, що її шукають, а самі спасемо душі наші. Ці завдання є обов'язком усієї церковної спільноти».

Завершуючи своє Пастирське послання Блаженніший Святослав пише:

«Цим Пастирським листом я прагнув скріпити всіх у переконанні про цінність дару віри, яку з роду в рід передавали нам наші предки і яку ми прийняли в таїнстві Хрещення.

З нагоди цього ювілейного року, Року віри, заохочую взяти участь у різних заходах – конференціях, прощах, урочистостях та інших ініціативах, які ми разом звершуватимемо на парафіяльному, єпархіальному, митрополичому та загальноцерковному рівнях. Пізнаваймо нашу християнську віру, зростаємо в ній, ділімося нею, робимо все, щоб, освячені та оживлені нею, ми змогли передати цей дорогоцінний спадок живим і цілісним для майбутніх поколінь!»

А ще хочу звернути увагу на поради Блаженнішого Любомира Гузара, якого вважаю чи не найвищим авторитетом серед сучасників. Наш достойний Архієпископ-емерит УГКЦ у своїй авторській статті на «Українській правді» пише:

«Найкращим способом відсвяткувати Тисячоліття християнства в Україні – це старатися в усіх проявах особистого, родинного, громадського, суспільного життя поводитися відповідно до засад Христової науки. Щоденна, щира, правдива християнська поведінка на усіх рівнях і в усіх про-

явах суспільного життя – це найкращий і, властиво, єдиний спосіб успішно святкувати подію Хрещення Русі-України».

На думку Владика Любомира, запропоноване державне святкування чітко показує, як ми підходимо до проблем нашого суспільного життя. Адже заходи, які відбуваються на державному рівні, є зовнішніми за своєю суттю.

За словами Блаженнішого Любомира, Хрещення України, офіційне прийняття християнства як державної релігії – це надзвичайно важлива подія в житті Київської Русі. Тому автор статті закликає поміркувати, як найкраще «тривало увінчати 1025-літню річницю, щоб була вона справжнім святкуванням на Божу славу та благо нашого народу».

НЕ СТРАХАЙМОСЯ ІМЕНІ БОГА

Отже, Провідники Церкви, як тут згадані, так і багато інших, закликають задуматися, відродити віру у Всевишнього Творця та дбати про її поширення в навколишньому суспільстві. Мусимо усвідомити, що це є обов'язком кожної віруючої людини, кожного християнина.

Проте, на жаль, далеко не всі, хто вважає себе християнами, розуміють це. Багато наших нібито релігійних краян трактують віру як свою приватну справу і не задумуються над своїми обов'язками супроти віри, точніше супроти Господа Бога.

Впевнена, що всі віруючі люди добре знають і часто повторяють основоположну молитву «Отче наш», якої навчив людство сам Ісус Христос.

Але задумаємося над словами «Нехай святиться ім'я Твоє». А завдяки кому чи чому святитиметься ім'я Боже?

Колись більшість вірних віталися християнським привітом «Слава Ісусу Христу!», тобто славили ім'я Боже, і святи-

лося воно поміж людьми. Тепер же сучасні християни рідко вітаються так. Щоб переконатися, спробуйте, телефонуючи до когось замість «Добрий день» сказати «Слава Ісусу Христу!» Почуєте або довшу паузу, або «що-що?».

Просимо Бога, щоб святилося ім'я Господнє, а самі ні крихти для цього не робимо...

Так само просимо Бога «прости нам провини наші, як і ми прощаємо винуватцям нашим», – і стільки непримиренності, осуду, а то й ненависті виливаємо на тих, з чийми думками та вчинками не погоджуємося. Чи хочемо від Бога такого ставлення до себе?.. Але це вже окрема тема...

Тепер же ще раз і ще раз застановімось над своїм (і загальним) християнством. Хоча християнство в Україні налічує 1025 років, Україна і сьогодні потребує ретельної християнізації, оскільки рецидиви агресивного атеїзму часів Радянського Союзу ще дуже живучі в нашому народі.

«Сьогодні ми маємо велике завдання не тільки зберегти віру Володимира, яку ми зберігаємо як животворну силу нашого народу, – сказав в одному своєму інтерв'ю Блаженніший Святослав, – але перед християнами стоїть завдання цю віру передати майбутнім поколінням». І насамперед – поширювати в сучасному суспільстві.

Адже, крім охрещених і віруючих наших краян, є багато людей, які ще не знайшли дороги до Бога. Брак віри в нашому народі є місійним викликом для нас, християн. Тому всі ми маємо розвивати у собі місійне покликання, аби в міру своїх сил причинитися до поширення світла Христового Євангелія на всіх, хто ще не прийняв Христа як свого Спасителя і Господа.

Не стидаймося, не біймося нагадувати про існування Бога та Його Заповідей на різних рівнях нашої діяльності.

Наразі, коли нагадуємо ближнім про потребу пам'ятати про Бога та Його настанови, часто чуємо запитання, чи ми не еговісти. Чому так?

Звичайно, всі ми знаємо, як настирливо, здебільшого в невідповідних місцях і часах намагаються проповідувати Свідки Єгови. Але чому ми віддали їм прерогативу згадувати Боже ім'я?

Чому секта, що постала лише в 1872 році (в США) як наслідок гріховної гордині Чарльза Рассела, який уявив себе мудрішим за провідників канонічної Христової Церкви, наставленої самим Ісусом Христом, має славити Ісуса Христа? А ми лише відмахуємося від них, замість сміливо стати в обороні правдивої Христової віри. Можливо, варто не відмахуватися, а намагатися врозумити наших громадян, які задля якихось меркантильних міркувань зраджують віру предків?

Але для цього треба самим не страхатися імені Бога, а навчитися бути гідними Його слугами та оборонцями рідної віри. Дуже важливо, щоб кожен, хто вважає себе християнином, старався дотримуватися всіх Заповідей Божих і приписів церковних, щоб служив добрим прикладом, а не згіршенням для оточуючих. Це, здавалось би, не складно, але повсякчас бачимо, як наші люди не дотримуються християнських приписів.

Для прикладу, погляньмо на таку давню й дуже священну традицію святкування неділі, що походить від самих апостолів. Для християн участь у недільній Святій Літургії повинна бути чимсь природним, очевидним, просто потребою душі. Натомість у неділю ми бачимо більше людей на базарах, ніж у храмах.

Пам'ятаю, колись при плануванні й організації однієї конференції я запропонувала починати її трохи в пізнішій годині, щоб зранку учасники могли бути на Службі Божій. «Що ви, яка Служба Божа, коли у нас така важлива конференція!» – почувла я... Справді, корисна й важлива конференція планувалася, але мені подумалося, чи справді буде від неї користь, коли через неї учасники змушені допуститися гріха. Адже заповідь «День святий святкувати» насамперед розуміється як віддати шану Богові участю у Святій Літургії. Наші

люди добре пильнують, щоб у неділю не працювати, а церковним обов'язком часто нехтують.

Чи не нагадує це чогось із сторінок Нового Завіту? Чи не є це сучасним фарисейством?

Також цікаве доводилося чути, коли я запитувала, чому гарну екскурсійну поїздку не зробити б в суботу, а не в неділю, бо в неділю учасникам не вдасться бути на Св. Літургії. «Бо в суботу люди хочуть працювати на своїх дачах», – аргумент у відповідь. То що ж: дача – це обов'язок, а Служба Божа вже перестала бути обов'язком?!

Найбільш прикро, що так думають, так поступають інтелегентні люди, щирі патріоти, які по-справжньому люблять Україну. Іноді складається враження, що у нашому традиційному гаслі «Бог і Україна» вони міняють місцями ці святі поняття. І можливо, саме це призводить до багатьох неудач українців? Чи не варто над тим задуматися? Чи не спробувати у всіх своїх планах і задумах на перше місце ставити наші обов'язки перед Всевишнім Творцем?

Пам'ятаймо, що Ісус Христос часто повторяв: «По вірі вашій воздасться вам». Тож кріпімо, зміцнюймо нашу віру й сміливо ділімося нею з ближніми!

Тим ми виконаємо заповіді нашого Великого князя Володимира, котрий тисячу літ тому охрестив Київську Русь і віддав український народ під опіку Всевишнього Творця. Стережімося стати народом-відступником, бо тоді годі сподіватися на щасливе життя!

ЗБАГНУТИ СЕНС

О Боже милий, всемогучий,
Створив Ти світ цей і людей.
Дозволь хоч трохи нам збагнути
Глибокий сенс Твоїх ідей.

У всьому є Твій Божий задум,
Проте і воля нам дана:
Самі ми можемо обирати
І шлях свій, мрію та діла.

Багато з нас крокують сміло,
Дорогу вибравши в житті,
Плекають в душах своїх віру,
Що знають все і все праві.

А інші повняться ваганням,
Без певності і в сум'ятті,
І щиро прагнуть розібратись,
Чи так Ти діяти велів.

Так хочеться здобути певність,
Що вгадуємо Твій наказ,
Що можемо у кожній хвилині
Ступати сміло під Твій стяг.

Не раз отримуємо знамення
І виразний із неба знак,
Як мусимо щось учинити,
Чи стриматись і йти назад.

*Це благо і велике щастя –
Та зрим його не повсякчас,
Й не всякий може враз збагнути
Вказівку, послану з небес.*

*Все ж мусимо усі старатись
Задуму мати повсякдень,
Для чого ми у цьому світі,
Створіння нашого де сенс.*

*Для цього маємо показчик
І непомильний орієнтир –
Законів Божих дар нехитрий
І десять Заповідей збір.*

*Не забуваймо ж в них вникати,
По них звіряти задум й крок,
Щоб гідно було нам стояти,
Коли підемо до зірок.*

Молитва за Україну

У наш час маємо багато гарних молитов за Україну, створених як душпастирями й богословами, так і численними поетами.

Та найбільше вражає, зворушує, доходить до людських сердець і, напевно, до Господа молитва, укладена незабутнім великим українським митрополитом Андреем Шептицьким.

Лише вдумаймося в ці лаконічні, насичені й вельми актуальні для нас слова!

Своєю Богом даною прозірливістю Слуга Божий Андрей зрозумів, чого найбільше потребуватимемо ми, сьогоднішні, і просить Господа Бога про це.

Тож вдумаймося в кожне слово цієї благодатної молитви, прокажуймо їх щирим серцем і побожними устами, починаймо всі наші діла й починання ними – і Бог допоможе нам!

Молитва Митрополита Андрея за Україну

Просимо Тебе, Царю Небесний, Духу правди, любови і справедливості, до Тебе підіймається наша молитва. Зігрій і просвіти наші уми і серця, покажуй нам правильну дорогу в нашій праці для добра свого народу, благослови наш труд і подай нам братню єдність у всіх наших зусиллях для щастя нашої Вітчизни й народу та для нового розквіту Христової Церкви в Україні. Амінь.

З М І С Т

Величний ювілей.....	3
Подвиг Великого Князя	5
Тисяча літ по тому.....	7
Глобальне зло.....	10
Головна потреба	11
Якби нас вчили так, як треба.....	13
Дороговкази української християнської педагогіки	18
Відродімо віру!	35
Не страхаймося імені Бога	39
Збагнути сенс.....	44
Молитва за Україну.....	46

Лідія Купчик
ПІД ЗНАКОМ ХРЕСТА

Літературний редактор

Художній редактор

Олена Гижя

Комп'ютерна верстка

Нелі Мацули

Підписано до друку 0.0.2013 Формат 60x84 / 16.
Папір офс. Офс. друк. Гарн. Palatino Linotype.
Зам. №

Видавець і виготовлювач
Видавничо-виробниче підприємство «Місіонер».
80300, м. Жовква, Львівська обл., вул. Василянська, 8
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
серія ДК № 2507 від 25.05.2006 р.
redakzia@missioner.com.ua
www.missioner.com.ua